

ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЯНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ***Badalova Xamidaxon Hakimjonovna****Andijon Davlat Tibbiyot Instituti O'zbek tili va tillar kafedrası
o'qituvchisi*

Кириш. Лингвокултурология – тил ва маданият ўртасидаги мураккаб ва ўзаро боғлиқ алоқаларни ўрганувчи фан соҳасидир. У тилнинг фақат грамматик ёки лексик жиҳатларини эмас, балки тилнинг маданий, ижтимоий ва тарихий контекстдаги вазифаларини ҳам тадқиқ қилади. Лингвокултурология сўзларнинг маъноси, уларнинг маданиятдаги ўрни ва тил орқали ижтимоий қадриятларни қандай акс эттиришига жиддий эътибор қаратади. Лингвокултурологиянинг шаклланиши ва ривожланиши Лингвокултурология 20-асрнинг ўрталарида шакллана бошлаган. Унинг асосий илҳоми – тил ва маданиятнинг бир-бирига боғлиқлиги назарияси. Турли тилшунос олимлар, жумладан, В. фон Гумбольдт, Б. Л. Винавера ва бошқалар тилни маданиятнинг асосий кўрсаткичи сифатида кўрган. Шу асосда лингвокултурология – тилни маданий нуқтаи назардан ўрганиш йўналиши сифатида шаклланди. Лингвокултурологиянинг асосий тушунчалари Лингвокултурологияда қуйидаги асосий тушунчалар муҳим аҳамиятга эга:

- Культурологик кодлар – тилдаги маданий рамзлар ва маънолар тизими.
- Маданий концептлар – муайян жамиятга хос бўлган тушунчалар ва қадриятлар.
- Лингвокултурологиялик концептлар – тилдаги маъноли birlikлар, улар орқали маданият акс этади.

Бу тушунчалар тил ва маданият ўртасидаги ўзаро таъсирни аниқлашда асосий воситалар бўлиб хизмат қилади. Лингвокултурологиянинг замонавий аҳамияти

Ҳозирги кунда глобаллашув шароитида лингвокултурологиянинг аҳамияти

ортиб бормоқда. Тил ўрганувчилар ва таржимонлар учун маданиятни тушуниш ва уни тил орқали ифода қилиш муҳимдир. Шунингдек, лингвокултурология тиллар ўртасидаги фарқларни аниқлаш ва маданий мослашувни таъминлашда катта роль ўйнайди.

Хулоса

Лингвокултурология тил ва маданиятнинг ўзаро боғлиқлигини ўрганувчи илмий йўналиш бўлиб, унинг назарий асослари тилшунослик ва културология соҳаларининг қўшилиши натижасида шаклланган. Ушбу фан тилинг маданий контекстдаги вазифасини аниқлаб бериш орқали замонавий тилшунослик ва маданиятшунослик учун муҳим манба ҳисобланади.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

- Лотман, Ю.М. Културология и язык. — Москва, 1990.
- Винавер, Б.Л. Язык и культура. — Ленинград, 1984.
- Мелетинский, Е.М. Словарь символов и образов. — Москва, 1995.
- Баскаков, Н.А. Введение в лингвокултурологию. — Санкт-Петербург, 2002.
- Кузнецова, И.В. Лингвокултурология: теория и практика. — Москва, 2010.
- Успенский, Б.А. Семиотика и культура. — Москва, 1993.
- Хомский, Н. Язык и познание. — Нью-Йорк, 2000.
- Фейлс, М. Культура и коммуникация. — Москва, 2015.
- Уоллерстайн, И. Мир-система и культура. — Москва, 2001.
- Григорьев, В.В. Лингвокултурологический анализ. — Москва, 2013.